

Arbetsförmedlingens återrapportering 2020

Nationella socialfondsprogrammet för
investering och sysselsättning

Inledning

Enligt Arbetsförmedlingens regleringsbrev för 2020, kapitel 3 ska Arbetsförmedlingen ta till vara de möjligheter som det nationella socialfondsprogrammet för investering för tillväxt och sysselsättning 2014–2020, för att förstärka och utveckla de arbetsmarknadspolitiska insatserna, särskilt avseende utvecklade matchningstjänster och lokala jobbspår och aktivt medverka i genomförandet av programmet.

Arbetsförmedlingen beskriver sin medverkan i socialfondsprogrammet, på vilket sätt resultat och erfarenheter av programmet tagits till vara i den ordinarie arbetsmarknadspolitiska verksamheten.

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektör Maria Mindhammar. Ärendet har föredragits av Eva Theisz, enhetschef Ledningsstaben.

Beslutet är fastställt digitalt i Diariet och saknar därför namnunderskrifter.

Maria Mindhammar

Eva Theisz

Inledning	2
1 Sammanfattning	4
2 Arbetsförmedlingens uppdrag och riktlinjer	6
2.1 Uppdrag enligt regleringsbrev 2020.....	6
2.2 Inriktningsdokument.....	6
3 Arbetsförmedlingens stödstrukturer och rollfördelning	7
3.1 Arbetsförmedlingens EU-fondsamordning	7
3.2 Beslutsordning.....	7
3.3 Kontaktpersoner vid verksamhetsområden och avdelningar.....	7
3.4 Ekonomiadministration.....	8
3.5 Uppföljning och utvärdering	8
3.6 Övervakningskommitté	8
3.7 Strukturfondpartnerskap och beredningsgrupp.....	8
4 Arbetsförmedlingens medverkan i socialfondsprogrammet	9
4.1 Arbetsförmedlingens nationella projekt	12
4.2 Arbetsförmedlingens regionala projekt	16
4.3 Projekt Arbetsförmedlingen medfinansierar	18
4.4 Arbetsförmedlingens uppdrag inom European Employment Services	21
5 Resultat och erfarenheter kopplat till Arbetsförmedlingens verksamhet	23
5.1 Unga som står långt ifrån arbetsmarknaden	23
5.2 Nyanländas etablering på arbetsmarknaden	24
5.3 Jämställdhet	25
5.4 Samverkan	25
5.5 Pandemins konsekvenser	27
5.6 Uppföljning och redovisning	27
6 Slutsatser och framåtblick	29

1 Sammanfattning

Arbetsförmedlingen är central i arbetet med Europeiska socialfonden i Sverige och ska enligt regleringsbrevet aktivt medverka i genomförandet av programmet.

Under 2020 har Arbetsförmedlingen ägt 12 socialfondsprojekt, varav åtta nationella och fyra regionala projekt. Arbetsförmedlingen har medverkat i 135 projekt, varav 80 projekt som medfinansierar och övriga med sakkunskap som exempelvis representant i styrgrupp. Ett av de projekt som startats under året är utvärderings- och lärandeprojektet Rusta och matcha, som löper parallellt med regeringsuppdraget att utveckla en ny matchningstjänst. Arbetsförmedlingen har under 2020 bedrivit projekt i egen regi för ca 1,2 mdkr och medfinansierat projekt med en total projektbudget om drygt 3,2 mdkr.

Arbetsförmedlingens stödstrukturer för ESF har fortsatt att utvecklas och stärkas. Myndigheten har i samverkan med ESF-rådet, stärkt god förvaltning, vilket ökat andelen korrekta beslut om deltagande i ESF-projekt. Under 2020 har myndigheten nyttjat socialfonden på ett mer strategiskt sätt genom medverkan i projekt som har en starkare koppling till centrala utvecklingsfrågor. Myndighetens interna inriktningsdokument har bidragit till ökad tydlighet och samsyn gällande vilka projekt som ska prioriteras. Det finns dock fortfarande målkonflikter och målgruppskonkurrens mellan ESF-projekt och myndighetens egna upphandlade insatser.

Socialfondsprogrammet möjliggör fokus på personer som står långt ifrån sysselsättning och har behov av insatser för att etablera sig på arbetsmarknaden. I många fall omfattar projekten flera målgrupper; nyanlända, särskilt kvinnor, långtidsarbetslösa, individer med ohälsa eller annan sammansatt problematik. Projektens framgångsfaktorer har varit individanpassning, uthållighet och långsiktighet, samt ett helhetsgrepp för individen. Det krävs ofta en lång sammanhållen kedja av insatser för att individen ska komma i sysselsättning, vilket är möjligt att implementera i ESF-projekt.

Finansiering från socialfonden möjliggör förstärkt samverkan. På operativ nivå innebär det ett individorienterat och helhetsinriktat arbetssätt. Samverkan bidrar till ökad förståelse och kunskapsöverföring mellan organisationer, men de långsiktiga och bestående effekterna på organisation och struktur är mer osäkra.

2020 har präglats av pandemin och en viss osäkerhet kring reformeringens effekter. Pandemin har haft en direkt påverkan på projekten genom färre deltagare, anpassning av aktiviteter och insatser och samverkan med andra aktörer. Det har påverkat resultaten i projekten, särskilt på kort sikt. Ökat utbud av

Arbetsförmedlingens upphandlade tjänster och tydligare verksamhetsstyrning har resulterat i en minskning av antal deltagare i pågående ESF-projekt. Det finns en oro att metoder och arbetssätt som har utvecklats i projekten inte kan implementeras till följd av myndighetens framtida uppdrag.

Arbetsförmedlingen är en central aktör i ESF och avser att aktivt nyttja medlen inom ESF+ 2021–2027. Myndigheten har under 2020 varit aktiv i förberedelserna inför det kommande socialfondsprogrammet och påtalat Arbetsförmedlingens nya förutsättningar för delta i ESF+, då antalet potentiella projektdeltagare som kan anvisas till externa projekt kommer att minska. Samverkan är central i socialfondprojekt och formerna för samverkan i den nya programperioden behöver anpassas till den reformerade myndigheten.

2 Arbetsförmedlingens uppdrag och riktlinjer

2.1 Uppdrag enligt regleringsbrev 2020

Det nationella socialfondsprogrammet för investering för tillväxt och sysselsättning 2014–2020 (ESF) ska förstärka och utveckla den nationella arbetsmarknadspolitiken och bidra till att nå Europa 2020-strategins målsättningar. Arbetsförmedlingen ska ta tillvara de möjligheter som det nationella socialfondsprogrammet ger för att förstärka och utveckla de nationella arbetsmarknadspolitiska insatserna, särskilt avseende utvecklade matchningstjänster och lokala jobbspår.

Regleringsbrevet för 2020 anger i kapitel 3 att Arbetsförmedlingen i en särskild rapport ska redovisa myndighetens medverkan i socialfondsprogrammet och på vilket sätt resultat och erfarenheter av programmet har tagits till vara i den ordinarie verksamheten.

Arbetsförmedlingen ska bistå Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-rådet) i arbetet med uppföljning och utvärdering av insatser inom programmet.

2.2 Inriktningsdokument

Arbetsförmedlingen har ett vägledande inriktningsdokument¹ som ligger till grund för myndighetens arbete med socialfondsprogrammet. Inriktningsdokumentet klargör förutsättningarna för Arbetsförmedlingens medverkan i socialfondsprojekt, prioriterade inriktningar och hur den interna stödstrukturen ser ut.

De projekt Arbetsförmedlingen bedriver ska verka för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt och ligga i linje med myndighetens nuvarande uppdrag. Projekten ska bidra till myndighetens förändrings- och förnyelsearbete. I arbetet med socialfonden har Arbetsförmedlingen tre prioriterade områden:

1. Extern samverkan
2. Digital kompetens
3. Matchningstjänster

¹ Arbetsförmedlingens arbete med Europeiska socialfonden (ESF) Af 2019/00261112

3 Arbetsförmedlingens stödstrukturer och rollfördelning

3.1 Arbetsförmedlingens EU-fondsamordning

Arbetsförmedlingens ledningsstab ansvarar för det övergripande strategiska arbetet med EU:s fonder kopplat till myndighetens uppdrag och mål. Ledningsstaben samordnar EU-fondarbetet genom att erbjuda stöd till myndighetens verksamhetsområden och avdelningar, samt ansvarar för det strategiska perspektivet i användning av ESF-medel. Ledningsstaben säkerställer och stöttar myndighetens representation i Övervakningskommittén för socialfondsprogrammet samt ansvarar för dialog med ESF-rådet och uppdragsgivaren.

3.2 Beslutsordning

Arbetsförmedlingen har en myndighetsgemensam beslutsordning för ESF-projekt sedan 2019. Under 2020 har stödet för beslutsprocessen förstärkts. Efter att projektansökningar har beretts på lokal/regional nivå kvalitetssäkras besluten på nationell nivå varefter Arbetsförmedlingen tar ställning om myndigheten ska medverka i ett projekt. Verksamhetsområdesdirektörerna och avdelningschefer tar beslut om projekt och medfinansiering, i enlighet med Arbetsförmedlingens arbetsordning.

Beslutsstrukturen ska stärka myndighetens insatser inom respektive prioriterat område i inriktningsdokumentet och gäller för samtliga ESF-projekt som myndigheten deltar i. Strukturen ska bidra till att Arbetsförmedlingen inte deltar i projekt med insatser som myndigheten har upphandlat eller som sker inom ordinarie verksamhet. Medverkan i projekt innebär att myndigheten deltar som projektägare, medfinansiär eller samverkanspart, exempelvis representant i styr- eller referensgrupp.

3.3 Kontaktpersoner vid verksamhetsområden och avdelningar

Arbetsförmedlingens verksamhetsområden och avdelningar har utsett kontaktpersoner som ansvarar för arbetet med socialfondsprojekt. Kontaktpersonerna ingår i ett nationellt nätverk och deltar i arbetet med regionala handlingsplaner, stöttar projekt och ansvarar för dialoger och samverkan med externa aktörer. I deras ansvar ingår att bedöma och granska projektförslag så att de är i linje med myndighetens prioriterade områden och att det ökar mottagarkapacitet av projektresultat i ordinarie verksamhet. Vid bedömningar används resurser från inköpsavdelningen och leverantörsuppföljning för att tydliggöra att den förslagna projektinsatsen inte redan finns i Arbetsförmedlingens ordinarie tjänsteutbud.

3.4 **Ekonomiadministration**

Ekonomiavdelningen stödjer det strategiska arbetet med socialfondsprogrammet genom att ta fram ekonomiska riktlinjer och stöddokument. Ekonomiavdelningen stödjer projektägare i planeringsfasen och med den ekonomiadministrativa hanteringen i de socialfondsprojekt som Arbetsförmedlingen äger.

3.5 **Uppföljning och utvärdering**

Arbetsförmedlingens analysavdelning deltar i en referensgrupp med Svenska ESF-rådet och Försäkringskassan för att utveckla gemensamma riktlinjer och arbetssätt kring utvärdering och uppföljning av socialfondsprojekt. Syftet med referensgruppen är att genomföra indikatoruppföljning av socialfondsprogrammet i Sverige för programperioden 2014–2020.

3.6 **Övervakningskommitté**

Arbetsförmedlingen är representerad i Övervakningskommittén för socialfondprogrammet med uppgift är att öka kvalitet och effektivitet i genomförandet av programmet. Arbetsförmedlingen deltar även i övervakningskommitténs arbetsutskott. Strukturell samverkan har skett på lokal, regional och nationell nivå med främst Svenska ESF-rådet och Försäkringskassan samt andra viktiga aktörer som regioner, kommuner, civilsamhället och arbetsgivare.

3.7 **Strukturfondpartnerskap och beredningsgrupp**

Strukturfondpartnerskapen (SFP) har i uppgift att utifrån de regionala handlingsplanerna besluta om lämpliga utlysningar av socialfondsmedel och prioritera mellan projektansökningarna. Arbetsförmedlingen deltar i samtliga åtta strukturfondpartnerskap liksom i de regionala beredningsgrupper som sammankallas av SFP-sekretariatet i respektive region. Mandatet i beredningsgrupperna regleras enligt överenskommelse i varje SFP-region. Vissa kan ge inspel på utlysningar, andra har även möjlighet att i en regional beredning bedöma och betygsätta ansökningarna inför SFP. Under 2020 utsåg Överdirektören en ny ledamot som representerar Arbetsförmedlingen i strukturfondpartnerskapet för SFP Sydsverige.

4 Arbetsförmedlingens medverkan i socialfondsprogrammet

Arbetsförmedlingens uppdrag förutsätter samarbete med andra organisationer, myndigheter, kommuner och företag. Överenskommelser om projekt inom arbetsmarknadspolitiken är en tillgång för Arbetsförmedlingen. Det kompletterar upphandlade insatser och utvecklar fler möjligheter för arbets sökande att få arbete och för arbetsgivare att rekrytera rätt kompetens. Det ger ytterligare möjligheter till samverkan med relevanta aktörer. Samtidigt innebär möjligheterna utmaningar som behöver hanteras. Relationen mellan regelverk, omvärldsförändringar samt många aktörer och intressen skapar en komplexitet som många gånger är svår att navigera i. Ett utvecklingsarbete pågår som syftar till att skapa tydlighet kring hur samverkan kommer att ske med kommuner, myndigheter och andra aktörer.

Ökat utbud av Arbetsförmedlingens upphandlade tjänster och tydligare verksamhetsstyrning har resulterat i en minskning av antal deltagare i pågående ESF-projekt. Stöd och matchning (STOM) är en bred matchningstjänst för arbetslösa som riskerar eller är i långtidsarbetslöshet och allt fler arbetssökande får anvisning till STOM. Det innebär att färre arbetssökande kan bli anvisade till ESF-projekt. Arbetsförmedlingen är samtidigt projektägare till ESF-projekt med ett planerat stort antal deltagare, vilket är fortsatt prioriterat.

Under hösten 2020 har Arbetsförmedlingen arbetat med att ta fram ett myndighetsgemensamt ställningstagande för när myndigheten ska medverka i ESF-projekt i nuvarande och kommande programperiod. Behovet har framkommit i samband med projektplanering och utgår framförallt från rättsliga aspekter i myndighetens regelefterlevnad av LOU och LOV. Arbetet ska säkra att Arbetsförmedlingen ska fortsätta att arbeta rättssäkert, underlätta handläggning av projektbeslut och bidra till högre effektivitet.

Arbetsförmedlingen har under 2020 varit involverad i arbetet och dialogen inför nästa programperiod för socialfonden ESF+, och medel ur EU:s återhämtningsfond, React-EU. Myndigheten har haft dialogmöten med Arbetsmarknadsdepartementet och ESF-rådet samt seminarier och workshops tillsammans med andra myndigheter och organisationer. Arbetsförmedlingen har analyserat och redovisat möjliga insatser för att kunna nyttja medel inom React-EU effektivt. Myndigheten bedömer att medlen bör riktas till avgränsade målgrupper och insatser som tydligt kopplar an till syftet med React-EU att hantera pandemins konsekvenser. De insatser som Arbetsförmedlingen tryckt på är vägledning samt omställning med arbetsmarknadsutbildning och uppdragsutbildning med inriktning på grön och digital omställning.

Arbetsförmedlingen har redogjort för förutsättningarna för myndighetens tänkta nyttjande av ESF+ i ett reformerat arbetsförmedlingssystem där majoriteten av

arbets sökande får stöd av fristående aktörer. Myndigheten har gjort en rättslig bedömning att det är möjligt att använda ESF-medel till att finansiera insatser inom ramen för lagen om valfrihetssystem (LOV), lagen om offentlig upphandling (LOU) och i egen regi. I dialogen med Arbetsmarknadsdepartementet har Arbetsförmedlingen verkat för att socialfondsmedlen ska fortsätta bidra till att skapa mervärde i verksamheten och för arbets sökande. Insatser av rustande, förberedande och matchande karaktär för de individer som befinner sig långt från arbetsmarknaden är aktuella även i kommande programperiod. Myndigheten har betonat att kapacitetsförstärkande insatser och metodutveckling på strategisk nivå har potential att utveckla myndighetens arbete. Arbetsförmedlingen har fortsatt att påtala problem med medfinansieringskonstruktionen, som bygger på deltagarersättning.

Tabell 1. Arbetsförmedlingens ESF-projekt i egen regi samt medfinansieringsprojekt.

	2018	2019	2020
I egen regi	15	14	12
Medfinansiär och/ eller samverkanspartner²	119	123	135

Källa: ESF-rådets projektdatabas EBS2020.

Arbetsförmedlingen har under 2020 varit projektägare till 12 socialfondsprojekt, varav åtta nationella och fyra regionala projekt. Tre projekt startades under 2020: Give and Get 2.0, Malmökraften 2.0 och Rusta och matcha. Utöver de egenägda projekten har myndigheten medverkat i 135 projekt, varav 80 projekt med medfinansiering genom personalkostnader och/eller via deltagarersättning. I övriga 55 projekt har Arbetsförmedlingens medverkan främst bestått av medverkan i styrgrupp eller referensgrupp. Tio nya projekt där Arbetsförmedlingen medverkar har startat under 2020. De flesta projekt som myndigheten bidrar till riktas till nyanlända med särskilt fokus på kvinnor, unga som står långt från arbetsmarknaden och långtidsarbetslösa.

ESF-projektet Rusta och matcha är den viktigaste satsningen för Arbetsförmedlingen under 2020. ESF-projektet löper parallellt med regeringsuppdraget att utveckla en ny matchningstjänst. Syftet med ESF-projektet är att testa och utvärdera leverantörsmodellen inom den nya matchningstjänsten, som ett led i reformeringen av myndigheten.

² Sammanlagt antal externa projekt där Arbetsförmedlingen under året varit medfinansiär eller samverkanspartner till. Under året kan projektet ha beviljats, avslutats eller avbrutits.

Under året har Arbetsförmedlingens tvingats anpassa projektverksamheten på olika sätt till följd av coronapandemin. Justeringar i projekt har skett i samarbete med ESF-rådets samordnare; projektmålen har justerats ner eller så har projektperioden förlängts för att kunna nå uppsatta mål.

Tabell 2. Total projektbudget över en treårsperiod, angivet i tkr.

	Budget Projekt som har avslutats eller varit pågående under 2020
I egen regi	1 241 908
Medfinansier	3 187 247

Källa: ESF-rådets projektdatabas EBS2020.

Arbetsförmedlingen har under 2020 bedrivit projekt i egen regi för ca 1,2 mdkr i total projektbudget och medfinansierat projekt med en total projektbudget om drygt 3,2 mdkr.

Socialfondsprojekt bedrivs i regel under en tidsperiod om tre år. Informationen i tabell 1 och 2 avser pågående och avslutade projekt 2020. Projekt kan ha påbörjats redan 2018 och avslutats 2020. Andra projekt kan ha påbörjats senare och en del av dem avslutas inte förrän 2022 eller 2023. Redovisningen ger en ögonblicksbild av myndighetens engagemang 2020.

Tabell 3. Utfall för total projektbudget, antal deltagare samt deltagarersättning 2020

2020	Utfall budget (exkl deltagarersättning) tkr	Antal deltagare	Utfall deltagarersättning via anslag, tkr
I egen regi	181 433	6 543	157 473
Medfinansier	Data saknas	3 952	Data saknas

Källa: Avdelningen ekonomi Arbetsförmedlingen och ESF-databasen, 20201231

Arbetsförmedlingen har under 2020 haft en total projektkostnad om ca 339 mnkr, där ca 157 mnkr har utgjorts av deltagarersättning. Under året har totalt 10 495 individer deltagit i projekt som Arbetsförmedlingen driver eller medfinansierar. Under 2019 deltog 11 631 individer i projekt.

Tabell 4. Resultat vid projekta avslut, anges i %.

2020	Arbete	Studier
I egen regi	26	22
Medfinansier	33	19

Källa: SCB, ESF-databasen, 2021-01-04

I Arbetsförmedlingens egenägda projekt har ca 26 procent av deltagarna gått till arbete och 22 procent till studier. I medfinansieringsprojekten är resultaten bättre när det gäller arbete, men marginellt sämre när det gäller studier. 2020 är ett år som skiljer ut sig från föregående år på grund av pandemins konsekvenser. Arbetsförmedlingen kan se att resultat för fristående aktörer i matchningstjänsterna också har sjunkit under 2020 jämfört med 2019.

4.1 Arbetsförmedlingens nationella projekt

4.1.1 Mer mat – Fler jobb

Projektet har tillkommit som ett svar på regeringens beslutade nationella livsmedelsstrategi från 2017. Det startade 2018 och ESF-rådet har godkänt en förlängning till augusti 2022. Projektet syftar till att Arbetsförmedlingen tillsammans med Lantbrukarnas riksförbund (LRF) och Livsmedelsföretagen (LI) ska öka den svenska livsmedelsproduktionen i enlighet med livsmedelsstrategin. Projektets mål är att få bättre kompetensförsörjning genom att öka attraktionskraften för arbete inom livsmedelsbranschen, ta fram relevanta utbildningar och få fler arbetsgivare att använda digitala verktyg.

Projektet har utvecklat en modell för att effektivisera matchningen. Deltagarinsatser består av yrkeskompetensbedömning med kompletterande utbildning (arbetsmarknadsutbildning och rekryteringsutbildning) för att möta arbetsgivares kompetensbehov. Projektet ska skapa branschråd tillsammans med regionerna, utveckla kompetensplattformar och att hitta en lösning för bemanning av säsonganställning med hjälp av bemanningsföretag för primärproduktion av livsmedel.

Som ett resultat av projektet har Arbetsförmedlingen och LRF nyligen tecknat ett samarbetsavtal som skapar ett gemensamt nationellt branschråd. Ytterligare samverkan i projektet sker med ett flertal andra aktörer som branschorganisationer, fackförbund, arbetsgivarorganisationer, kommuner, regioner, utbildningsleverantörer och statliga myndigheter så som Tillväxtverket, Jordbruksverket och Livsmedelsverket.

Resultat: Projektet har sedan start fram till den 30 oktober 2020 fattat 1 060 arbetsmarknadspolitiska beslut för deltagare i projektet. Exempel på beslut är arbetspraktik, rekryteringsutbildning, arbetsmarknadsutbildning och nystartsjobb.

4.1.2 Ung framtid 2.0

Projektet påbörjades i december 2018 och har blivit förlängt till februari 2023. Ung framtid finansieras från programområde 3; Sysselsättningsinitiativet för unga och är ett renodlat genomförandeprojekt. Projektet verkar i länen Jämtland, Västernorrland, Gävleborg, Värmland, Dalarna, Skåne och Blekinge, eftersom de här länen vid tidpunkten för första projektet som startade 2014 hade en högre ungdomsarbetslöshet än övriga Sverige. Målgrupp i Ung framtid 2.0 är unga mellan 16–29 år med endast förgymnasial utbildning.

Projektets huvuduppgift är att få deltagarna att uppnå gymnasieexamen eller motsvarande genom främst reguljär utbildning. Syftet är att förbättra matchning och matchning via utbildning genom individuell planering inom Arbetsförmedlingens ordinarie insatser, såsom jobbsökaraktiviteter och vägledning. Projektet använder sig i hög grad av motiverande aktiviteter och vägledande insatser som Studiemotiverande folkhögskola (SMF). Samarbetspartners varierar utifrån regionala behov, men är oftast anordnare av reguljär utbildning såsom folkhögskolor och kommunal vuxenutbildning samt arbetsgivare och fackliga parter. Arbetsmarknadens parter bidrar med generell arbetsmarknadskunskap och om fackets roll på arbetsmarknaden. Projektet har fortsatt ledig kapacitet även om volymerna av deltagare har ökat kraftigt under året.

Resultat: Ackumulerat resultat för hela 2020 visar att 30 % av deltagarna går till reguljära studier (17%) eller studiemotiverande insatser (13%) på folkhögskola efter medverkan i projektet. I de geografiska områden där projektet är verksamt sker fler övergångar till insatsen Studiemotiverande folkhögskola jämfört med från ordinarie verksamhet.

4.1.3 Jämställd etablering

Projektet startade 2018 och kommer att pågå till och med augusti 2021. Projektet baseras på Arbetsförmedlingens handlingsplan att öka sysselsättningsgraden hos utrikesfödda kvinnor. Syftet är att öka nyanländas möjligheter till att få ett arbete genom att tillhandahålla ett förstärkt individuellt stöd från Arbetsförmedlingen. Projektet har som ambition att erbjuda och kombinera metoder och mäta effekterna. Jämställd etablering är både ett verksamhets- och forskningsprojekt, som skapar ny och validerad kunskap både nationellt och internationellt. Projektet kommer att effektutvärderas, genom en metod som Arbetsförmedlingen utvecklat i ett tidigare ESF-projekt.

I projektet utvärderas en matchningsmetod för arbetssökande som står längre från arbetsmarknaden. Metoden utgår ifrån en aktiv styrning för att deltagare med störst

behov ska få mest stöd. Projektets verksamhet riktar sig till både kvinnor och män, samtidigt som insatserna har utformats utifrån behov och förutsättningar som är särskilt vanliga hos nyanlända kvinnor. Målet är att minst 3 000 personer ska ta del av aktiviteter i projektet, med lika deltagande mellan män och kvinnor. Projektet hoppas få svar på hur en aktiv arbetsmarknadspolitisk åtgärd bör utformas för att på bästa sätt stötta målgruppen till arbete. En väsentlig del i projektet är arbetet med jämställdhetsintegrering, där samtliga ledningsgrupper får genomgå workshops kring jämställdhetsintegrerad verksamhetsplanering. Projektet har tagit fram ett verktyg för jämställdhetsbudgetering och ska ha en jämn könsfördelning i övergång till arbete.

Forskningsmässigt ger pandemin möjligheter, då studiedeltagarnas resultat och insatsernas effekter kommer att kunna följas under skiftande villkor och förutsättningar på arbetsmarknaden. Det bidrar ytterligare till en bra analys av vilka insatser som är mest effektiv för individen.

Resultat: 2 500 individer har påbörjat projektinsats. Av de som har fått insatser är 41% i arbete (kvinnor 40%).

4.1.4 Fatta kompetensen

Projekt Fatta kompetensen bedrevs i Småland och Blekinge mellan maj 2017 och februari 2020. Syftet med projektet var en snabbare kartläggning av nyanländas kompetenser efter inskrivning på Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingens snabbspår var en utgångspunkt för projektet. Projektet byggde på verktyget Mobi-Learn³, resultat från socialfondsprojektet Nationell matchning och verktyg som användes i AMIF⁴-projektet Systematiserad kompetens (SYSKOM).

Projektet var inriktat på vård-, bygg- och industrisektorerna. Ett resultat av projektet är det som kallas för *attraheraprocessen* med ett antal aktiviteter kopplade till de krav som olika branscher/yrken har. Processen inkluderar förberedelser på modersmål inför validering, översättning av handböcker, handledning och studiebesök. Projektet har haft samarbete med Delegationen unga och nyanlända till arbete (DUA) och kommuner för lokala jobbspår.⁵ Projektet har genomförts i Ljungby kommun, Uppvidinge kommun, Växjö kommun, Kalmar kommun, Olofströms kommun och Karlskrona kommun. Vård- och omsorgcollege (VOC) har anammat arbetssättet från projektet i ordinarie verksamhet. Vårdbiträdesutbildningar har startat både i Karlskrona och i Nässjö kommun.

³ Mobi-Learn är en mobil tjänst för att understödja snabbare integration och etablering i Sverige.

⁴ Asyl-, migrations- och integrationsfonden

⁵ Lokala jobbspår innebär en paketering av utbildning och insatser som gör arbetssökande anställningsbar på ett företag som har rekryteringsbehov av en viss yrkeskompetens. Genom jobbspåret rustas de arbetssökande för att matcha företagets behov av kompetens i samarbete med kommunens och Arbetsförmedlingens insatser.

Källa: DUA, www.dua.se

Resultat: 42 personer har anställts efter avslutat projekt, där 130 deltagare fullföljt projektet, vilket betyder att 32% av deltagarna har gått till arbete efter avslutat projekt.

4.1.5 Samstart

Projektet startade i december 2019 och har blivit förlängt till januari 2023. Syftet med projektet är att förbättra övergångar från skola till arbetsliv genom bättre samordning mellan offentliga aktörer. Målgruppen är ungdomar och unga vuxna mellan 16–29 år med funktionsnedsättning och som ingår i Arbetsförmedlingens samverkansuppdrag *Tidig skolsamverkan*. Samstart samverkar med respektive kommun i Malmö, Göteborg, Växjö och Umeå samt i länen Kronoberg och Södermanland. Kommunerna är en aktiv part i projektet och bidrar med personalresurser. Lokalt och regionalt samverkar projektet med Försäkringskassan, Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Myndigheten för delaktighet (MFD). Projektet bygger på tre metoder: individen i fokus, multikompetenta team med kompetenser från Arbetsförmedlingen och kommun, och tidig inkopplad Särskilt introduktions- och uppföljningsstöd (SIUS). Projektet ger en sammanhållen process för eleven under skoltiden och fram till anställning. På projektorterna samverkar Arbetsförmedlingen kring betydligt fler personer jämfört med nationellt. Det visar att det verkliga behovet hos målgruppen av en sammanhållen process är större än vad som synliggörs i Arbetsförmedlingens ordinarie verksamhet.

Resultat: Coronapandemin har haft en stor påverkan på projektet vilket gör att det är för tidigt att kunna redovisa resultat.

4.1.6 Trygg rekrytering

Projektet startade i juli 2019 och pågår till juni 2022. Trygg rekrytering arbetar med metodutveckling och tillgängliggörande av kompetens hos individer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Arbetsförmedlingen har tidigare provat ett strukturerat arbetssätt med en intern sammanhållen process för rekrytering av personer i målgruppen i samarbete med IKEA och Tillväxtverket. Både stora och små arbetsgivare som är samarbetspartners vidareutvecklar metoder och arbetssätt tillsammans med Arbetsförmedlingen. Det sker genom att myndigheten får kännedom om arbetsgivares förutsättningar för rekrytering, samtidigt som arbetsgivarna får kunskap om hur de ska använda tillgängligt stöd och anpassning. Projektet arbetar i ett tvärprofessionellt team på Arbetsförmedlingen med SIUS, profession för arbetslivsinriktad rehabilitering och företagsrådgivare för att få en helhetslösning för deltagare och underlätta för arbetsgivare att anställa personer med funktionsvariation. Projektet ska öka andelen kvinnor som får ta del av SIUS-stöd och anställning med lönebidrag. Uppföljningen visar att det fortfarande är fler män som kommer till projektet och får SIUS-stöd samt att fler män än kvinnor som går vidare till anställning.

Resultat: Resultatet under perioden januari 2020 till oktober 2020 visar att totalt 52 procent av deltagarna gått till arbete. Av de som gått till arbete var 65 procent män och 35 procent kvinnor.

4.1.7 Kundval Rusta och matcha

Inom ramen för utvecklingen av Rusta och matcha bedriver Arbetsförmedlingen ett ESF-projekt som syftar till att utveckla arbetssätt, processer och verktyg som möjliggör ett lärande inför reformeringen. Projektet startade i april 2020 och kommer pågå till juni 2022.

Rusta och matcha är en matchningstjänst för arbetssökande som behöver stöd för att få jobb eller börja studera. Genom finansiering från socialfonden får Arbetsförmedlingen ökad möjlighet att göra uppföljning och utvärdering av tjänsten i samarbete med IFAU. En viktig del är att fånga upp hur myndigheten tillsammans med fristående aktörer kan utveckla matchningstjänsten och förbättra effektiviteten i syfte att få goda resultat för arbetssökande. Lärandet i utvecklingsprojektet ska utvärderas genom både kvalitativa och kvantitativa uppföljningar. Projektet ska identifiera behov av förändringar i matchningstjänsten och arbeta med implementering av dem. Rusta och matcha är i startfasen och det är för tidigt att redovisa projektresultat. Samverkan med externa parter såsom kommuner och leverantörer sker från 2021.

4.2 Arbetsförmedlingens regionala projekt

4.2.1 Give and Get 2.0

Give and Get 2.0 bygger på det ursprungliga Give and Get som avslutades i november 2020. Projektet blir en fortsättning på tidigare satsningar som syftar till att fler utomeuropeiskt födda akademiker och yrkesutbildade ska få arbeten som motsvarar deras kvalifikationer. Första projektet har skapat metoder för att arbeta med målgruppen, i första hand genom att utveckla samverkan med arbetsgivare och erbjuda mer hållbara anställningar efter en praktik, så kallad praktikmatchning. Give and Get 2.0 finns i Södermanland och erbjuder deltagarna ett flexibelt introduktionsprogram på 1–6 veckor genom metoden Jobbklubb, studiebesök hos arbetsgivare och information om svensk arbetsmarknad och arbetsliv. Därefter blir deltagaren matchad till relevant praktikplats, får validering av yrkeskompetens och blir erbjuden, vid behov, en kompletterande utbildning. Give and Get har frekvent genomfört yrkeskompetensbedömningar⁶ och står för 12% av alla yrkeskompetensbedömningar som Arbetsförmedlingen gjort under hela förra

⁶ Yrkeskompetensbedömning- Syftet med yrkeskompetensbedömning är att ge arbetslösa, med ingen eller begränsad erfarenhet av svenskt arbetsliv en möjlighet att få visa upp sina kunskaper och att få en bedömning av dessa. Yrkeskompetensbedömning kan vara från en dag upp till tre veckor. Den ges inom ramen av en arbetspraktik hos en arbetsgivare som också gör själva yrkeskompetensbedömningen.

projektperioden. Projektet fokuserar på individuella lösningar både för arbets sökande och arbetsgivare. Give and Get 2.0 kommer pågå till februari 2023.

Resultat: Totalt efter första projektet Give and Get så har 52% av deltagarna gått till arbete eller studier. 47% av deltagarna var kvinnor varav 44% gick till arbete eller studier. Projektet har haft ett tydligt jämställdhetsfokus som gett resultat. Give and Get 2.0 kommer att arbeta aktivt med deltagare från mitten av januari 2021.

4.2.2 Nisa – Ny orientering i samverkan

Projektet pågick mellan april 2017 och avslutades i mars 2020. Syftet var att ta fram förbättrade metoder för långtidsarbetslösa att hitta arbete, påbörja en utbildning eller på annat sätt närma sig arbetsmarknaden. Projektet fokuserade på att förbättra yrkes- och studievägledningsmetodik, utveckla ett tätare matchningssamarbete med arbetsgivare och bryta könsmonster på arbetsmarknaden. Projektet utvecklade en metod *Min Väg* som hjälper den arbets sökande att sätta upp och orientera sig på mål eller tillvägagångssätt för självförsörjning, och arbetade med multikompetenta team. Samarbetspartners var kommuner, samordningsförbund, bransch- och arbetsgivarorganisationer, fackliga parter, föreningar, regionförbund/regioner samt länsstyrelser i Mälardalen/Östergötland.

Resultat: 45% av deltagarna i NISA gick till arbete eller studier. De deltagare som gått till arbete har till stora delar gått till anställningar genom extratjänster. Ytterligare 22% av deltagarna bedömdes ha närmat sig arbetsmarknaden.

4.2.3 Malmökraften 2.0

Projektet pågår mellan januari 2020 till och med februari 2023. Målgruppen är malmöbor med eller utan försörjningsstöd som deltar i Jobb- och utvecklingsgarantin eller uppstår sjukpenning. Syftet är att deltagaren skall gå till arbete eller reguljära studier. Projektet är ett samverkansprojekt med Malmö stad, Försäkringskassan, Region Skåne och samordningsförbundet FINSAM Malmö. Samordnad planering mellan de samarbetspartnerna med individen i fokus är en viktig metod i projektet.

Projektet eftersträvar att nå 5 600 deltagare och målet är att 2 500 deltagare går till arbete eller studier. På organisationsnivå är målet att långtidsarbetslösheten samt kostnader för försörjningsstöd och sjukpenning ska minska. För närvarande finns det 1 372 inskrivna i projektet. Ackumulerat har ca 2 000 unika individer skrivits in i projektet med en jämn könsfördelning; 49,4% män och 50,7% kvinnor.

Resultat: Totalt har 473 av 2 000 deltagare gått till arbete eller utbildning sedan start. Huvuddelen går till arbete, 32 deltagare har gått till studier, varav 23 män och 9 kvinnor.

4.3 Projekt Arbetsförmedlingen medfinansierar

Socialfondsprojekt förutsätter samarbete med andra organisationer, myndigheter, kommuner och företag. Här följer några exempel på projekt där Arbetsförmedlingen haft en betydande roll. Övriga projekt listas i bilaga 1.

4.3.1 Rekrytera

Projektet Rekrytera finns i Skåne och ägs av Helsingborgs stad. Det startade ursprungligen under 2016 och har förlängts till januari 2022. Projektet syftar till ökad sysselsättning hos individer med en sammansatt problematik och ska utveckla en systematisk samverkan för att möta målgruppens behov. Målgruppen är utrikesfödda som bor i särskilt utsatta områden i kommunen. Förutom Arbetsförmedlingen så medverkar Försäkringskassan, fastighetsägaren Helsingborgshem och en lokal vårdcentral. Projektmålen är att öka självförsörjningen för deltagarna genom att få ett arbete samt att öka arbetsgivarnas vilja och förmåga att rekrytera ur målgruppen för att tillgodose arbetsgivarnas kompetensbehov. Insatser skall erbjudas utifrån ett helhetsperspektiv från samtliga samverkanspartners i projektet.

Resultat: Framgångsfaktorer i projektet har varit frivillighet, delaktighet, kontinuitet, engagemang, tillgänglighet, samarbete och teamarbete. Resultaten deltagare som gått till arbete överstiger projektmålen på 40% till arbete. Av 339 deltagare har 220 (65%) kommit i arbete och 46 deltagare (14%) har börjat studera.

4.3.2 Etableringssamverkan (Kronoberg) 2.0

Projektet är en vidareutveckling och förlängning av Etableringssamverkan Kronoberg som ägs av Växjö kommun. Det nya projektet startade november 2019 och sträcker sig till september 2021. Etableringssamverkan Kronoberg har syfte att stärka och effektivisera etableringen av nyanlända genom tydligare anpassning och koppling till individers och arbetsgivares behov. 2.0-projektet fortsätter att bygga bred samverkan mellan aktörer involverade i personers etablering i Sverige. Målgruppen är nyanlända inom etableringen eller som nyligen avslutat etableringen. Projektet ska vidareutveckla koordinatorernas roll i samverkan lokalt och regionalt för att kunna erbjuda ett samordnat och samlokaliserat stöd i etableringen. Arbetsförmedlingen valde att gå in i projektet som medfinansierare och samarbetspartner för att stärka samverka med flertalet kommuner.

Resultat: Av 228 deltagare har 80 som avslutat projektet gått till arbete (35% till arbete) och 27 deltagare har gått till reguljära studier (12% till studier), utöver det har 8 deltagare gått till arbetsmarknadsutbildning.

4.3.3 Hälsofrämjande etablering

Projektet pågår sedan december 2017, där fyra av sex delprojekt är förlängda till mars 2021. Det övergripande syfte är att öka antalet nyanlända som lämnar etableringsprogrammet för arbete eller studier och närmar sig arbetsmarknaden.

Projektet drivs av Sveriges kommuner och regioner (SKR) tillsammans med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt respektive region och kommun i Umeå, Gävle, Eskilstuna, Nacka/Värmdö, Region Kronoberg och Malmö stad.

Syftet är att utveckla arbetsmetoder och samverkansstrukturer för att tidigt identifiera ohälsa eller funktionsnedsättning och ta fram insatser som är anpassade för målgruppen. Målgruppen för projektet är nyanlända i etableringsprogrammet med någon form av ohälsa eller funktionsnedsättning. Även personer som avslutats i etableringsprogrammet inom de senaste sex månaderna ingår i målgruppen. Ett särskilt fokus ligger på kvinnor.

Resultat: Merparten av deltagarna i projektet är kvinnor. Av de som slutfört projektet i Stockholm har 20% gått vidare till arbete eller studier.

4.3.4 Etableringslyftet

Projektet startade december 2017 och avslutades februari 2021 med Sigtuna kommun som projektägare. Projektet syftade till att stärka samverkan mellan kommunerna och Arbetsförmedlingen samt lösa upp organisatoriska hinder för samverkan på strategisk och operativ nivå. Målgruppen var nyanlända i etableringsprogrammet och i Jobb- och utvecklingsgarantin. Coacher och språkstödjare arbetade parallellt och integrerat med deltagaren. Det möjliggjorde att målgruppen kunde ta del av de ordinarie insatser som finns på Arbetsförmedlingen. Samarbetspartners var kommunerna Sollentuna, Sigtuna, Upplands Väsby och Arbetsförmedlingen.

Projektets förväntade resultat var att 50% av deltagarna tre månaders efter avslut skulle vara i arbete eller studier. Deltagaren skulle få ökad kontakt med arbetslivet, förbättrad svenska, utvecklat socialt nätverk och ha ett ökat självförtroende. De medverkande organisationerna skulle ha fått mer kunskap om jämställdhet, tillgänglighet och icke diskriminering.

Arbetsförmedlingen valde att medfinansiera projektet för att det tillgängliggör Arbetsförmedlingens insatser för de deltagare som inte kunnat ta del av dem på grund av bristande kunskaper i svenska språket. Projektet förstärker samverkan mellan medverkande kommunerna och Arbetsförmedlingen och har lett till att samarbetet fortsätter i ett nytt ESF-projekt; Etableringslyftet 2.0 med Sollentuna kommun som projektägare med start november 2020.

Resultat: Av de deltagare som avslutat projektet har 75% (72% kvinnor och 78% män) gått till arbete eller studier. Av de med kort utbildningsbakgrund har 57% gått till arbete och 16% var till studier. 51% kvinnor och 49% män har deltagit i projektet.

4.3.5 Steg

Projektet startade i april 2019 och löper till mars 2022. Projektägare är Mariestads kommun och samverkan sker med grannkommunerna Skövde, Töreboda och Gullspång och Arbetsförmedlingen, som medfinansierar projektet både med

deltagarersättning och personalkostnader. Projektets syfte är att hitta lösningar för kommuner och regioners kompetensförsörjningsbehov de närmaste åren. Målgruppen för projektet är arbetssökande alternativt långtidsarbetslösa och personer som har en funktionsnedsättning. Många av projektets deltagare bedöms ha kvalifikationer för yrken där det råder kompetensbrist.

Projektet arbetar långsiktigt och metodiskt med en individuell utveckling- och karriärstege. Deltagaren får kompetensutveckling utifrån hens situation och förutsättningar. Under de första stegen görs kartläggning, utredning och arbetsprövning inom arbetsmarknadsenheternas anpassade verksamheter. Därefter kan deltagaren gå vidare i utbildningspraktik inom kommunens ordinarie verksamheter som också erbjuder utbildning och validering. Utöver kommunernas arbetsmarknadsenheter deltar vuxenutbildningen, HR-avdelningar och fackliga organisationer i projektet. Projektet möjliggör anställningar inom kommunala verksamheter genom arbetsdelning och framtagande av kompletterande tjänster som skapar arbeten med anpassade krav för deltagaren. Efter avslutad utbildningspraktik är deltagaren kvalificerad för en tjänst som serviceassistent inom kommunal verksamhet.

Resultat: Av totalt 59 deltagare som slutfört utbildning inom vård och omsorg och förskola har 50 personer gått till arbete, varav 15 av är extratjänster.

4.3.6 SIKT – Samverkan för integration, kompetensförsörjning och tillväxt

Projektet startade april 2018 och kommer pågå till mars 2021. Projektägare är Region Västerbotten och kommunerna i Åsele, Dorotea, Vilhelmina, Sorsele och Storuman ansvarar för det operativa arbetet tillsammans med Arbetsförmedlingen. Region Västerbotten och Arbetsförmedlingen har sedan 2019 en regional överenskommelse om samverkan inom vilken strategiska projektsatsningar är en viktig beståndsdel. Syftet med projektet är att bidra till arbetskrafts- och kompetensförsörjning i regionen. Målgruppen är nyanlända och utrikesfödda och målet är att deltagarna genom individstärkande insatser ska få eller närma sig egenförsörjning. Minst 50% ska gå till anställning eller studier.

Projektet utgår ifrån ett antal lokala jobbspår med stöd av DUA, vilka har utformats av kommunerna tillsammans med Arbetsförmedlingen baserade på de lokala och regionala kompetensbehoven. Före jobbspår och yrkesutbildning genomgår deltagaren en basblocksutbildning som en förberedande utbildning. I projektet har det genomförts 15 jobbspår totalt med inriktning på lokalvård, vård och omsorg, industri, storkök/restaurang, barnomsorg, naturinriktad/skog och ett för start av näringsverksamhet.

Projektets arbetsmetoder bygger på korta och enkla kontaktvägar mellan projektpartners. SIKT 2.0 har nyligen startat med utökade målgrupper som ungdomar (15–24 år), långtidsarbetslösa och personer med

funktionsnedsättning/ohälsa. Även fler kommuner i Norrlands inland har tillkommit i det nya samarbetet i SIKT 2.0.

Resultat: Projektet har haft 115 deltagare i projektet (september 2020), 60 kvinnor och 55 män. 68% av deltagarna har gått till arbete eller studier efter avslut.

4.3.7 Match by FC Rosengård

Projektet pågår från januari 2019 till december 2021. Föreningen Boost By FC Rosengård är projektägare och projektet genomförs i Malmö. Syftet är att utifrån FC Rosengårds Boost-metodik, som innehåller bland annat jobbcoaching och vägledning, bygga vidare med individuella insatser för målgruppen ungdomar och unga vuxna med en diagnos eller med oklar psykisk ohälsa. Projektet avser att utveckla insatser som stärker hälsan och anställningsbarheten i samverkan med Arbetsförmedlingen, Malmö stad och Region Skåne. 620 deltagare är planerade i projektet som hittills haft 278 deltagare, varav 159 kommer från Arbetsförmedlingen.

Resultat: Efter 18 månader har 68 deltagare (24%) avslutat projektet och gått till arbete eller reguljära studier. Projektet har planerat med ett mer än dubbelt så högt resultat och beskriver anledningen till ett lägre utfall med att det är en svårare målgrupp.

4.4 Arbetsförmedlingens uppdrag inom European Employment Services

Som medlemsland i EU har Sverige förbundit sig att underlätta arbetskraftens fria rörlighet och bidra till att stärka den gemensamma europeiska arbetsmarknaden. Med European Employment Services (Eures)-förordningen⁷ som grund är Arbetsförmedlingen utsedd av regeringen att vara både nationellt samordningskontor för Eures Sverige (NSK) och Eures-medlem. Rollen som Eures-medlem innebär att ge arbetsgivare och arbetstagare stöd i att rekrytera respektive hitta ett arbete i en annan medlemsstat. Rollen som NSK innebär att stödja, samordna och följa upp det svenska Eures-nätverket, samt besluta om medlems- eller partnerskap för företag och organisationer som vill delta i nätverket⁸. Delar av NSK finansieras av Europeiska socialfonden med syfte att utveckla NSKs⁹ metoder och verktyg för att kunna utveckla, följa upp och stödja det svenska Eures-nätverket.

⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/589 av den 13 april 2016 om ett europeiskt nätverk för arbetsförmedlingar (Eures), om arbetstagares tillgång till rörlighetstjänster och om ytterligare integration av arbetsmarknaderna.

⁸ Förordning (2018:154) om godkännande av Euresmedlemmar och Euresamarbetspartner samt AFFS 2018:4 Godkännande av Euresmedlemmar och Euresamarbetspartner.

⁹ Nationella samordningskontoret för Eures, NSK. En samordnande funktion inrättat i varje EU/EES-land och Schweiz med syfte att samordna nationell Eures-verksamhet.

Under 2020 ökade det svenska Eures-nätverket från sju till tio medlemmar och partners¹⁰. Samarbetet mellan medlemmarna har mognat och möten sker i allt större utsträckning digitalt, en utveckling som påskyndats av pandemin. NSK har involverat privata Eures-aktörer i planeringsmöten kring nationella arbetsprogram med andra länders samordningskontor. ESF-finansieringen gör det möjligt att utveckla NSK:s arbetsmetoder och kontaktytor så att nätverket kan utvidgas ytterligare och medvetenheten om Eures-tjänsterna ökar. Med medel från ESF kan NSK satsa på riktade kommunikationskampanjer för att nå ut till potentiella medlemmar och partner och anordna workshoppar för utbyte och lärande för medlemmar och intressenter.

¹⁰ I december 2020 ingår följande i det svenska Eures-nätverket: Arbetsförmedlingen, Iris Hadar AB, Hesore Consulting AB, Företagsutveckling i Lund AB, Lansera AB/Work International, JJ Bemanning AB/Galo Bemanning, Quickstep Team AB, Worktasker AB, Handelskammaren Mälardalen Service AB samt Beteendekliniken Sverige.

5 Resultat och erfarenheter kopplat till Arbetsförmedlingens verksamhet

I detta kapitel beskrivs erfarenheter från projekt som Arbetsförmedlingen har medverkat i under 2020.

Socialfondsprogrammet möjliggör fokus på personer som står långt ifrån sysselsättning och har behov av insatser för att etablera sig på arbetsmarknaden. I många fall omfattar projekten flera målgrupper; nyanlända, särskilt kvinnor, långtidsarbetslösa, individer med ohälsa eller annan sammansatt problematik. En majoritet av projekten handlar om att rusta deltagare för att de i nästa steg ska kunna delta i och tillgodogöra sig insatser inom Arbetsförmedlingens ordinarie utbud. Det krävs ofta en lång sammanhållen kedja av insatser för att individen ska komma i sysselsättning. Hög grad av individanpassning, uthållighet och långsiktighet, samt ett helhetsgrepp för individen har återkommande visat sig vara framgångsfaktorer för att nå resultat.

Under 2020 har Arbetsförmedlingens arbete med socialfonden påverkats på en rad sätt. Pandemins konsekvenser på arbetsmarknaden med ett stort inflöde av nya arbetssökande har krävt omprioriteringar i Arbetsförmedlingen ordinarie verksamhet. Myndighetens omorganisation och personalförändringar har påverkat projektsamverkan med kommunerna, då det haft konsekvenser för upparbetade kontaktnät. På de orter där Arbetsförmedlingen har stängt kontor har det varit nödvändigt för projekten att utveckla nya arbetssätt för att bibehålla eller utforma samverkan.

Projekten upplever utmaningar att implementera utvecklade arbetssätt, som ofta är tids- och resurskrävande, i Arbetsförmedlingens ordinarie verksamhet. Samtidigt kvarstår behoven för målgruppen och på arbetsmarknaden. En del projekt har haft svårigheter att nå projektmålen i tid på grund av målgruppens långtgående behov. Projektinsatser synliggör ibland behov som Arbetsförmedlingen kan utveckla till en upphandlad tjänst, men projekt som innehåller samverkan och samordnad planering med kommuner kan vara svårt att ersätta med en tjänst.

Arbetsförmedlingens inriktning för medverkan i ESF-projekt fått större genomslag, vilket medför att myndigheten har blivit mer restriktiv i att delta i externt ägda ESF-projekt. Det har givit en tydligare stringens i myndighetens projektengagemang, både i ägande och medfinansiering.

5.1 Unga som står långt ifrån arbetsmarknaden

Ungdomsarbetslösheten har ökat under året vilket gör att det finns ökade behov av insatser. Många projekt redovisar att målgruppen ungas problematik är mer komplex än förväntat, vilket gör att projekten har fått anpassa mål och indikatorer under

projektets genomförande. Målgruppen som blir aktuell för ESF-projekt står ofta långt ifrån självförsörjning och har tung psykosocial- eller hälsoproblematik. Det kräver vanligtvis att deltagarna är inskrivna i projektet en längre period än beräknat. Målet med deltagande blir sällan studier eller arbete direkt efter avslutat projekt utan istället förbättrad hälsa och ökad motivation. Hög personaltäthet i kombination med små grupper av deltagare har ofta varit framgångsrika metoder. Deltagarna har kunnat få stöd i mer än bara utbildningssituationen. Ytterligare framgångsfaktor är att tidigt identifiera funktionsnedsättningar och ge relevant stöd. Deltagarna behöver ofta hjälp med det så kallade "livsfixet", exempelvis att koordinera kontakter med vården, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, andra myndigheter och kommunens olika förvaltningar.

5.2 Nyanländas etablering på arbetsmarknaden

Sedan 2015 har flera socialfundsutlysningar haft fokus på nyanlända. Samtidigt har målgruppen minskat i takt med att antalet nyanlända i Sverige har blivit färre och att kommunplaceringar har pausats under pandemin. Arbetsförmedlingens projekt har bidragit till att öka myndighetens kunskap om vilka svårigheter som uppstår när målgruppen ska ta steget ut på arbetsmarknaden. Personerna som deltar i ESF-projekt har ofta ingen eller lite utbildning, kort eller ingen arbetslivserfarenhet i Sverige, begränsade kunskaper i svenska språket samt fysiska och/eller psykiska funktionshinder som i flera fall inte är diagnostiserade.

En erfarenhet som delas av många projekt är att sex månader inte är tillräcklig tid för att nå resultat, särskilt för kvinnliga deltagare. Det krävs många rustande steg på vägen. Deltagarnas språkkunskaper hinner inte utvecklas i sådan utsträckning att de blir matchningsbara på arbetsmarknaden eller är redo för studier. Ofta finns inte något naturligt nästa steg för deltagarna utan de stannar kvar i liknande förberedande insatser. Arbetsförmedlingen ordinarie insatser och program som exempelvis extratjänster, blir ofta för svåra för deltagare som inte klarar språkraven. Praktik eller arbetsträning är under normala förhållanden en bra möjlighet, men har varit svårt att få till stånd under 2020 på grund av pandemin.

Utöver bristande språkkunskaper har deltagarantalet påverkats av att personerna i högre utsträckning än förväntat haft outredd psykisk och fysisk ohälsa och befunnit sig i allmänt utanförskap. Det krävs många gånger sex-nio månader av insatser för deltagarna att vara redo att gå vidare till studier, praktik eller anställning. Merparten deltagare har närmat sig arbetsmarknaden genom att ha förbättrat språkkunskaper, ökad motivation och bättre självförtroende.

En tredje erfarenhet är att deltagarna behöver få ökad kunskap om samhället i stort, arbetsmarknaden och förutsättningar för att få ett arbete. I det ingår att få ett tydligt sammanhang och att se att insatser är en del i en kedja för att närma sig arbetsmarknaden. Det finns ett stort behov av studie- och yrkesvägledning. Ordinarie

utbildning inom vuxenutbildningen är sällan anpassad för målgruppen och en del kommuner har börjat med förberedande utbildningar, ibland inom ramen för ESF-projekt, för att deltagaren ska kunna gå vidare till reguljär utbildning eller direkt till arbete.

5.3 Jämställdhet

Många projekt fokuserar särskilt på utrikesfödda kvinnor. Finansieringen från Europeiska socialfonden möjliggör intensifierade insatser i synnerhet för det stärkta uppdrag Arbetsförmedlingen har kring utrikes födda kvinnor. Flera projekt tar sig an den könsuppdelade arbetsmarknaden och den skeva fördelningen av insatser som erbjuds arbetssökande baserat på kön. Det är vanligt att fler män blir anvisade till projekten och män har generellt fler deltagartimmar än kvinnor, liksom i ordinarie verksamhet. En anledning kan vara att män till större del deltar i gruppaktiviteter, vilket genererar fler timmar. Flera projekt upplever att det är svårt att rekrytera kvinnor till projekten utan att aktivt söka upp dem. Utvärderingar har visat att projekt trots jämställdhetsmål saknar verkningsfulla strategier för att locka och behålla fler deltagande kvinnor. Trots aktivt arbete med jämställdhetsintegrering som bidragit till högre medvetenhet om vad som leder till jämställda resultat, har projekten utmaningar utifrån könssegregerad arbetsmarknad, olikheter i erbjudande och deltagande.

De projekt som aktivt jobbat med jämställdhetsintegrering har inga eller små skillnader i resultat mellan män och kvinnor. Fokus på hela familjesituationen har dock underlättat deltagarnas medverkan i insatser, liksom könsuppdelade workshops om arbetsliv och vardagsliv i Sverige, möjligheter och rättigheter.

För att kunna mäta effekten av projektets matchningsinsats bedriver Jämställd etablering en randomiserad försöksverksamhet. Projektet har funnit att för att få ett jämställt resultat måste de jobba på olika sätt med kvinnor och med män. Det innebär att prioritera kvinnor till intervjuer, praktik och arbete. Projektet mäter inte antal individer till jobb utan vilka som har gått ut i arbete. Resultaten visar att rätt utformade matchningsinsatser kan öka utrikesfödda kvinnors sysselsättningsgrad och att kostnaderna är i samma storleksordning som ordinarie matchningsinsatser. Resultaten från Jämställd etablering ger evidensbaserad kunskap om vilken typ av insatser som faktiskt kan höja sysselsättningsgraden för utrikesfödda kvinnor.

5.4 Samverkan

Arbetsförmedlingen beslutar om att delta i ett projekt när det kan tillföra ett mervärde och vara ett komplement till ordinarie verksamhet. Mervärde är när förväntad effekt och långsiktig måluppfyllelse bedöms bli större av att gå in i ett ESF-projekt jämfört med om samma resurser bibehålls i ordinarie verksamhet. Arbetsförmedlingens deltagande i projektet ska vara tydlig och ligga i linje med

myndighetens uppdrag samt utgå från helheten och mervärdet. Samverkan är ett prioriterat område i Arbetsförmedlingens inriktningsdokument och är den bedömningsgrund för projektmedverkan som använts mest under 2020.

På operativ nivå möjliggör samverkan ett individorienterat och helhetsinriktat arbetssätt, vilket har visat sig vara framgångsrikt. Ofta har projekten organiserat myndighetsgemensamma och multikompetenta team över organisationsgränserna. Den arbetssökande ska få maximalt nyttjande av resurser hos de samverkande organisationerna för att slippa bli slussad mellan olika system och snabbare komma i arbete eller utbildning. Samverkan hjälper deltagaren att förstå de olika organisationernas uppdrag och ger medarbetaren en tydlighet kring var deltagaren kan få stöd i ärenden som inte hör till den egna organisationen ansvarsområde. Systematiska arbetsmetoder med upparbetade samarbeten krävs för att individen ska få rätt stöd.

Arbetsförmedlingen har ett uppdrag om samverkan med kommunerna och finansiering från socialfonden förstärker den. Vissa projekt kopplar an till överenskommelserna om fördjupad samverkan på lokal och regional nivå, exempelvis lokala jobbspår och DUA-samarbeten. Där är målsättningen att samtidigt lösa långsiktiga strategiska frågor som kompetensförsörjning, och arbetssökandes direkta behov. Arbetsförmedlingen bidrar med expertis i flera projekt, vilket underlättar för projektet att bedriva verksamhet och därigenom förbättra arbetsmarknadens funktionssätt. Arbetsförmedlingens deltagande kan i de fallen begränsas till att myndigheten finns i projektets styrgrupp eller i en referensgrupp.

ESF-projekt är särskilt relevanta när det handlar om komplexa uppdrag som etableringen av nyanlända på arbetsmarknaden, där det krävs systematisk samverkan med kommuner och ett antal andra aktörer. Arbetsförmedlingen har med hjälp av projekten utvecklat samverkan med kommuner och regioner, men den behöver vidareutvecklas för att bli en del i myndighetens ordinarie samverkansstruktur, exempelvis genom samverkansavtal, gemensam planering för arbetssökande och myndighetsgemensamma personalteam. På vissa områden, exempelvis med vården, är det svårt för Arbetsförmedlingens ordinarie verksamhet att omhänderta samarbetet som tar mycket resurser i anspråk.

DUA presenterar i sin årsrapport för 2020 att kommunernas samverkan med Arbetsförmedlingen har minskat sedan 2018. Det kan ha sin grund i att myndigheten gör en striktare tolkning av rättsliga regelverken i samband med upphandling av insatser.

Sammanfattningsvis bedömer Arbetsförmedlingen att samverkan bidrar till ökad förståelse och kunskapsöverföring mellan organisationer, men de långsiktiga effekterna är mer osäkra. I samverkan finns förväntningar på bestående organisatoriska och strukturella förändringar som kan vara svåra att uppnå. Upplevelsen från Arbetsförmedlingens chefer och medarbetare är att projekten

främjar samverkan, men det är svårt att mäta. Det är svårt för korta projekt att lösa strukturella samverkansutmaningar.¹¹ Villkoren för samverkan är föränderlig och den politisk styrningen kan ändra de verksamhetsmässiga förutsättningarna för deltagande organisationer.

5.5 Pandemins konsekvenser

Pandemin har inneburit utmaningar för flertalet projekt under 2020. Projekten har fått anpassa både arbetsuppgifter och ambitionsnivå, ofta flera gånger och med kort varsel. En majoritet av projekten har redovisat försämrade resultat. Andra projekt har inte uppnått mätbara resultat till följd av tidsförskjutningar i projektet eller reviderat antal deltagare.

Det har varit svårt att hitta praktikplatser och ordna studiebesök; projekten har emellanåt fått utgå från arbetsgivare som kan tänka sig att ta emot praktikanter snarare än de som passar deltagarna. Projekt som har samverkat med vården har haft svårigheter på grund av belastningen på sjukvård och omsorg under pandemin. Insatser har ställts om till digitala aktiviteter och distansstudier vilket haft påverkan på inläringssituationen. Det har inneburit att personer med låga digitala kunskaper och bristande kunskaper i svenska har fått språkundervisning via digitala kanaler, vilket varit särskilt svårt för deltagare utan läs- och skrivkunskaper. Istället för att ingå i en grupp som träffas, stöttar och hjälper varandra har deltagarna tagit del av föreläsningar och fört kortare samtal med sin lärare utan samma grad av interaktion. Många av deltagare är trångbodda och delar utrymme och utrustning med ungdomar som studerar hemifrån vilket påverkar förutsättningarna för deltagande.

Projektarbete på distans har dock fungerat väl för vissa projekt. En positiv effekt är att deltagarna varit tvungna att lära sig digitala verktyg, vilket bidragit till deras utveckling, även om det inte varit ett ursprungligt syfte i projekten. Ett antal projekt som Arbetsförmedlingen medfinansierar med syfte att utveckla deltagares digitala färdigheter och uppnå digital självförsörjning har haft medvind i måluppfyllelsen under pandemin. En annan positiv bieffekt av pandemin är att arbets sökandes deltagande i projektet har varit mer flexibel och anpassad till individen. Deltagare som exempelvis har ett större ansvar för hem och barn har ofta kunnat delta på mer lika villkor som övriga i gruppen.

5.6 Uppföljning och redovisning

Det finns behov av att stärka myndighetens uppföljningskapacitet av ESF-projekt, dels för att följa projektens resultat, dels för att kunna jämföra med ordinarie verksamhet. Exempelvis möjliggör myndighetens ordinarie system inte i tillräckligt hög grad uppföljning av specifika resultat i projekten. Uppföljningen kräver manuell handläggning till följd av tekniska begränsningar. Att inte kunna följa upp projektet i

¹¹ Effektvärdering av Socialfondsprogrammet 2014–2020 – Slutrapportering; bildspel från Sweco

riskerar att påverka förutsättningarna för goda resultat eftersom det försvårar styrning och anpassning i projektet. Det är svårt att jämföra resultat i ESF-projekt mot resultat från ordinarie verksamhet, om projektet inte effektutvärderas. Det är särskilt synligt när målgrupperna inte är jämförbara. Utan en analys av utvecklingen som sker i projekten eller hur projektaktiviteterna står sig mot andra insatser på ett mätbart sätt är det svårt att öka implementering i ordinarie verksamhet.

Projektet Jämställd etablering har projektmedarbetarna tillgång till könsuppdelad statistik för inflöde och resultat genom ett egenbyggt datadrivet system. Dialog pågår mellan projektet och Arbetsförmedlingens IT-avdelning om vilka lärdomar det går att dra utifrån erfarenheterna av hur jämställdhet kan byggas in i nya IT-stödstrukturer riktade mot arbetssökande. En sådan utveckling av IT-stöden skulle få effekt för alla arbetssökande och erbjuda stöd till medarbetare på myndigheten.

Det finns behov av att stärka samverkan mellan Arbetsförmedlingen och ESF-rådet kring budgetplanering och kostnadsredovisning från start till avslut av programperioden och att synkronisera det ekonomiska arbetet med utvecklingsprocessen av utlysningen. Gränsdragningen mellan vad som är ordinarie insatser inom Arbetsförmedlingens uppdrag och vad som är finansierat med ESF-medel och programmedel gör det svårare att redovisa tid och kostnader enligt nuvarande krav och regelverk.

6 Slutsatser och framåtblick

En utgångspunkt i arbetet inför reformeringen av Arbetsförmedlingen är att den reformerade myndigheten ska ansvara för att säkerställa tillgänglighet, service och utveckling i hela landet. Samverkan och samordning kring individen som idag sker mellan kommun, andra myndigheter och Arbetsförmedlingen, behöver utvecklas utifrån att matchande och rustande insatser i högre grad kommer att utföras av fristående aktörer. Ett utvecklingsarbete pågår som syftar till att skapa tydlighet om hur samverkan kommer kunna ske med kommuner, myndigheter och andra aktörer. Digital utbyggnad och tillgänglighet i hela landet ska minska behoven av lokal närvaro av Arbetsförmedlingen. Det kan innebära att Arbetsförmedlingens engagemang i ESF-projekt främst kommer manifesteras i strategiska nationella projekt och färre lokala projekt. Arbetsförmedlingen bedömer att myndighetens medverkan i externägda projekt kommer att minska i samband med att anvisningar till upphandlade rusta och matcha-tjänster kommer att öka.

Många projekt tampas med hur resultat och lärdomar från projekten kan tas tillvara i en myndighet med ett delvis förändrat uppdrag. Det gäller i synnerhet projekt som haft arbetssätt kopplade till Arbetsförmedlingens kartläggning och matchning, vilket är arbete som i framtiden främst ska utföras av fristående aktörer. Det är i dagsläget oklart i vilken utsträckning Arbetsförmedlingen kan medfinansiera ESF-projekt. Reformeringen kommer att ställa nya krav på hur Arbetsförmedlingen utför ESF-projekt, vad för slags projekt myndigheten går in och utformning av samverkansavtal.

Lärdomarna från Projektet Rusta och matcha kommer att tillvaratas i den reformerade myndigheten och de kan bidra till att tydliggöra Arbetsförmedlingens förutsättningar till medverkan i ESF+.

Arbetsförmedlingens stödstrukturer för arbetet med ESF-projekt har under 2020 fortsatt att utvecklas och stärkas. Myndigheten har, i samverkan med ESF-rådet, stärkt god förvaltning, vilket ökat andelen korrekta beslut om deltagande i ESF-projekt. Projektfönstret för Arbetsförmedlingen att medverka i externägda ESF-projekt har blivit mindre och bedöms bli mindre i framtiden, varför det kommer krävas ett fortsatt utvecklingsarbete med att stärka myndighetens beredningsprocess och korrekt bedöma projektförfrågningar utifrån rättsläge och upphandlade insatser.

Under 2020 har myndigheten nyttjat socialfonden på ett mer strategiskt sätt genom medverkan i projekt som har en starkare koppling till centrala utvecklingsfrågor. Myndighetens interna inriktningsdokument har bidragit till ökad tydlighet och samsyn gällande vilka projekt som ska prioriteras. Det finns dock fortfarande målkonflikter och målgruppskonkurrens mellan ESF-projekt och myndighetens egna upphandlade insatser. Det är viktigt att omhänderta projektresultaten och att redan i projektdesignen inkludera metoder för utvärdering och implementeringsplan. Förberedelserna inför nästa programperiod bör inkludera ett utvecklingsarbete kring uppföljning och utvärdering.

Arbetsförmedlingen är en central aktör i ESF och avser att aktivt nyttja medlen inom ESF+. Myndigheten har haft dialoger med ESF-rådet om förberedelser inför den nya programperioden och har varit remissinstans för framtagandet av programmet. Dialoger har även skett om förberedelser och genomförandet av EU:s återhämtningsstöd genom React-EU. Det har varit viktigt att påtala Arbetsförmedlingens nya förutsättningar för att delta i ESF+, då antalet potentiella projektdeltagare som kan anvisas till externa projekt kommer att minska. Samverkan är central i socialfondprojekt och formerna för samverkan i den nya programperioden behöver anpassas till den reformerade myndigheten.